

LOKALNI
GENDER
AKCIONI PLAN
općine Tešanj 2020.-
2023.

Općina Tešanj
decembar, 2020.

Uvod u Lokalni gender akcioni plan općine Tešanj

Načelnik Općine Tešanj je je 29. januara 2020. godine donio rješenje kojim se uspostavlja Tim za izradu gender akcionog plana za općinu Tešanj, koji predstavlja multidisciplinarnu grupu koja se sastoji od 13 članova tima, 11 žena i dva muškarca, predstavnika različitih organa i ustanova te lica koja dolaze iz različitih segmenata društva. Uz konsultantsku podršku Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP), tokom jula 2020. godine izrađena je Analiza stanja ravnopravnosti polova u općini Tešanj, oslanjajući se na podatke Općine i zvanične podatke Federalnog zavoda za statistiku te drugih nadležnih institucija. Na drugom sastanku Tima, 7. augusta 2020. godine, Tim je prihvatio Analizu stanja ravnopravnosti spolova kao osnovu za izradu nacrt LGAP-a te utvrdio strateške ciljeve, što je konstatovano i zapisnikom. Strateški ciljevi su razrađeni kroz očekivane rezultate, aktivnosti i indikatore uspjeha uz konsultantsku podršku, a na trećem sastanku Tima 3. septembra 2020. godine, utvrđen je nacrt LGAP-a sa intencijom da se njegov tekst uputi na usvajanje Općinskom vijeću Tešanj.

Slijedeći Metodologiju za izradu lokalnih gender akcionih planova u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, koja je izrađena i ponuđena jedinicama lokalne samouprave u sklopu projekta Žene na izborima koji implementira UNDP u BiH, Općina Tešanj nastoji zauzeti pristup sistemskog planiranja programa mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u jedinicama lokalne samouprave u BiH, kao odgovor na pitanje koje je identificirano u Gender akcionom planu BiH za period 2018.-2022. godine. LGAP se sastoji od sljedećih dijelova:

Uvod u Lokalni gender akcioni plan općine Tešanj.....	2
Analiza stanja ravnopravnosti spolova.....	3
1. Analiza normativnog, strateškog i institucionalnog okvira.....	3
1.1. Normativni okvir.....	3
1.2. Strateški okvir.....	4
1.3. Institucionalni okvir ⁶⁵	
1.4. Normativni i institucionalni okvir Općine Tešanj i evropski standardi ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou.....	6
2. Analiza zainteresiranih strana.....	9
3. Analiza stanja ravnopravnosti spolova po posebnim oblastima.....	15
3.1. Sociodemografska slika.....	15
3.2. Obrazovanje.....	16
3.3. Tržište rada.....	18
3.4. Socijalna zaštita.....	21
3.5. Zdravstvo.....	22
3.6. Sigurnost.....	23
3.7. Javni život i odlučivanje.....	24
4. Rodnoodgovorna analiza budžeta.....	25
Lokalni gender akcioni plan općine Tešanj.....	26
1. Identifikacija strateških pitanja i strateških ciljeva.....	26
2. Mjere za postizanje strateških ciljeva.....	26
3. Lokalni gender akcioni plan općine Tešanj.....	26
4. Okvir za monitoring i evaluaciju.....	47

Analiza stanja ravnopravnosti spolova

Analiza normativnog, strateškog i institucionalnog okvira

Općina Tešanj se prilikom izrade Lokalnog gender akcionog plana oslanja na normativni, strateški i institucionalni kontekst u Bosni i Hercegovini (BiH) i Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH). U tu svrhu daje se pregled relevantnih principa i rješenja koja propisuju Ustav BiH i Ustav FBiH te Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH i Zakon o zabrani diskriminacije u BiH. Također se uzimaju u obzir strateški okvir koji je kreiran na nivou BiH i FBiH radi unapređenja ravnopravnosti spolova i institucionalni okvir koji ima posebnu ulogu u osiguranju integrisanja ravnopravnosti spolova u sve sfere života. Posebna pažnja se posvećuje posebnim propisima i politikama Općine Tešanj, kao jedinice lokalne samouprave, i postojećim institucionalnim mehanizmima za provođenje propisa, a kao dodatni izvor standarda za jedinice lokalne samouprave i unapređenje ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou, uzima se i Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou.

Normativni okvir

Ustav BiH, koji čini sastavni dio Dejtonskog mirovnog sporazuma, garantira međunarodno priznata ljudska prava i slobode. Član I Ustava nalaže: „Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda.“ Također, u članu II, Ustavom se preuzimaju prava i slobode koje su predviđene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima, te se nalaže direktna primjena ovih evropskih instrumenata za zaštitu ljudskih prava i sloboda u BiH i propisuje da „ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.“ Član III Ustava propisuje „Katalog prava“, a član IV princip „Nediskriminacije“ odnosno da je uživanje prava i sloboda predviđenih Ustavom i međunarodnim sporazumima koji su navedeni u Aneksu I Ustava osigurano „svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.“ Aneks I utvrđuje dodatne sporazume o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u BiH, te nabroja 15 međunarodnih sporazuma, a između ostalih i Konvenciju o državljanstvu udatih žena (1957), Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije u odnosu na žene (1979) te Konvenciju o pravima djeteta (1989). Ustavni sud je odlučivao i utvrdio diskriminaciju na osnovu pola u svojim predmetima (npr. Broj predmeta AP-369/10, odluka od 24.5.2013).

Ustav FBiH u Poglavlju II „Ljudska prava i osnovne slobode“ članu 2. nalaže da će FBiH osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u aktima navedenim u Aneksu „Instrumenti za zaštitu ljudskih prava koji imaju pravnu snagu ustavnih odredaba“. Ovaj aneks sadrži 21 međunarodni sporazum, uključujući i tri prethodno spomenute konvencije integrirane Ustavom BiH koje se odnose na ravnopravnost spolova. Ustav FBiH posebno propisuje da sve osobe na teritoriji FBiH uživaju prava, između ostalog na „d) zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, polu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom i socijalnom porijeklu.“

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH¹ kreira okvir za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti svim licima u BiH i uređuje sistem zaštite od diskriminacije na osnovu spola. Ovim zakonom uređuje se, promovira i štiti ravnopravnost spolova, garantiraju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola. Prema Zakonu, svi, bez obzira na spol, imaju jednaka prava i pravo pristupa u oblastima obrazovanja, zapošljavanja, socijalne zaštite, zdravstvene zaštite, sportskog i kulturnog života, javnog života, te medija. Zakon zabranjuje diskriminaciju na osnovu spola i spolne orijentacije u svim sferama života, te daje definiciju diskriminacije na osnovu spola kao „svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba, zasnovano na spolu, zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.“ Prema Zakonu, diskriminacija podrazumijeva direktnu i indirektnu diskriminaciju, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, poticanje na diskriminaciju i nasilje po osnovu spola. **Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH²** je donesen 2013. godine kao posebno zakonodavstvo koje se bavi isključivo i na sveobuhvatan način zaštitom žrtava od nasilja u porodici.

Zakonom o zabrani diskriminacije u BiH³ štite se građani BiH od diskriminacije u svim oblastima života kao što su rad i zapošljavanje, socijalna i zdravstvena zaštita, pravosuđe i uprava, stanovanje, javno informiranje, obrazovanje, sport, kultura, nauka i gospodarstvo. Isto tako, Zakon zabranjuje seksualno i svaki drugi oblik uznemiravanja, mobing, segregaciju i poticanje na diskriminaciju.

Strateški okvir

Izrada Lokalnog gender akcionog plana općine Tešanj neminovno proizilazi iz potrebe provođenja Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine (GAP BiH) na lokalnom nivou, kao i drugih, sektorskih strateških dokumenata za unapređenje ravnopravnosti spolova.

GAP BiH je zakonska kategorija propisana Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH. Iako po svojoj strateškoj prirodi nije jedini ove vrste, GAP BiH predstavlja krovni strateški okvir za planiranje mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društva jer definiše strateške prioritete postizanja ravnopravnosti spolova, naročito u oblastima sprečavanja i suzbijanja nasilja na osnovu spola, javnog života i odlučivanja, rada, zapošljavanja i pristupa resursima, obrazovanja, nauke, kulture i sporta, zdravlja, socijalne zaštite, te sigurnosti. Trenutno je na snazi i u primjeni GAP BiH za period 2018.-2022.

1

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 32/10).

² „Službene novine FBiH“, broj 28/13.

³ „Službeni glasnik BiH“, broj 59/09, 66/16.

godina,⁴ a prethodno su doneseni GAP BiH za period 2006. -2011.,⁵ kao prvi strateški dokument za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sve oblasti javnog i privatnog života, te drugi GAP BiH za period 2013. -2017. godina.⁶

Treći GAP BiH, koji se odnosi na period 2018.-2022. godine, sadrži tri strateška cilja sa identificiranim prioriternim oblastima za djelovanje:

- 1. STRATEŠKI CILJ 1. Izrada, provođenje i praćenje programa mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u institucijama vlasti, po prioriternim oblastima**
 - 1.1. Sprečavanje i suzbijanje nasilja po osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima
 - 1.2. Javni život i donošenje odluka
 - 1.3. Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima
 - 1.4. Obrazovanje, nauka, kultura i sport
 - 1.5. Zdravlje, prevencija i zaštita
 - 1.6. Socijalna zaštita
 - 1.7. Rod i sigurnost

- 2. STRATEŠKI CILJ 2. Izgradnja i jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova**
 - 2.1. Koordinacija provođenja i nadzor nad provođenjem Gender akcionog plana BiH
 - 2.2. Praćenje i unapređenje primjene međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova
 - 2.3. Jačanje i saradnja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova
 - 2.4. Podizanje svijesti o ravnopravnosti spolova u svim segmentima društva
 - 2.5. Podrška institucionalnim i vaninstitucionalnim partnerima u procesu uključivanja principa ravnopravnosti spolova
 - 2.6. Praćenje i ocjena napretka u postizanju ravnopravnosti spolova

- 3. STRATEŠKI CILJ 3. Uspostavljanje i jačanje saradnje i partnerstva**
 - 3.1. Saradnja na regionalnom i međunarodnom nivou
 - 3.2. Saradnja s organizacijama civilnog društva, socijalnim partnerima, akademskom zajednicom.

Kod planiranja mjera za prioriternu oblast „Koordinacija provođenja i nadzor nad provođenjem Gender akcionog plana BiH“ pod Strateškim ciljem 2., u ocjeni stanja koja se daje u ovom GAP-u BiH istaknuto je da se „operativno planiranje i izvještavanje o GAP-u na nivou kantona i jedinica lokalne samouprave ne provodi na sistemski način.“ Slijedeći Metodologiju za izradu lokalnih gender akcionih planova u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, koja je izrađena i ponuđena jedinicama lokalne samouprave u sklopu projekta Žene na izborima koji implementira UNDP u BiH, Općina Tešanj nastoji zauzeti pristup sistemskog planiranja programa mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u jedinicama lokalne samouprave u BiH, kao odgovor na pitanje koje je identificirano u GAP-u BiH za period 2018.-2022. godine.

⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 89/18.

⁵ „Službeni glasnik BiH, broj 41/09.

⁶ „Službeni glasnik BiH“, broj 98/13.

Pored GAP-a BiH, potrebno je sagledati i druge strateške dokumente koji su doneseni na nivou BiH i FBiH, a koji čine strateški okvir za planiranje programa mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u jedinicama lokalne samouprave. U ovom kontekstu je potrebno spomenuti i imati u vidu sljedeće strateške dokumente i politike:

- Akcioni plan za primjenu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u Bosni i Hercegovini za period od 2018. do 2022. godine.⁷
- Okvirna strategija za provedbu Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini za period 2015.–2018.⁸
- Strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013-2017),⁹ te trenutno važeći trogodišnji Akcioni plan za provedbu Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici za period 2018-2020.¹⁰

Institucionalni okvir

U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH, ključni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova su Agencija za ravnopravnost spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i, na entitetskom nivou, Gender Centar Federacije BiH i Gender centar - Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade Republike Srpske. Agencija i entitetski gender centri su ključne institucije za kreiranje sveobuhvatnog, sistemskog i koordiniranog pristupa provođenju Zakona. Agencija i gender centri pružaju stručnu podršku drugim institucijama u procesu provođenja obaveza iz Zakona. U zakonodavnoj vlasti na nivou BiH uspostavljena je Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, a na nivou FBiH komisije za ravnopravnost spolova Doma naroda i Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH. Osnovane su komisije za ravnopravnost spolova kantonalnih skupština u Federaciji BiH, a na lokalnom nivou djeluju komisije u okviru općinskih/gradskih vijeća. U Općinskom vijeću Tešanj, formirana je i djeluje Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova. Uvidom u zapisnike sa sastanaka Komisije za ravnopravnost polova (ranije je ovo bila posebna komisija) do zadnjeg kvartala 2018. godine, uočeno je niz inicijativa za integrisanje pitanja ravnopravnosti polova kako u normativne akte, tako i evidencije i prakse Općine Tešanj.¹¹ Projekat MEG (Projekat općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja), koji je implementirao UNDP uz finansiranje Vlade Švicarske, je podržao ovu komisiju izradom smjernica za integrisanje principa ravnopravnosti spolova na nivou jedinice lokalne samouprave, uključujući i preporuku za izradu lokalnog gender akcionog plana.¹²

Normativni, strateški i institucionalni okvir Općine Tešanj i evropski standardi ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou

Statut Općine Tešanj,¹³ koji je usvojilo Općinsko vijeće Tešanj na svojoj 35. sjednici održanoj dana 27. decembra 2007. godine, sadrži određene odredbe koje se odnose na poštivanje ljudskih prava i sloboda i na ravnopravnost spolova. Prema članu 3. Statuta,

⁷ Dostupno na: <https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/02/Akcioni-plan-BOS-KB-14.01..pdf>.

⁸ Dostupno na: https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2015/10/CAHVIO_Strategija.pdf.

⁹ „Službene novine FBiH“, broj: 22/13.

¹⁰ „Službene novine FBiH“, broj: 102/18. Akcioni plan je donesen za prelazni period definisan Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 32/17), do donošenja nove strategije.

¹¹ Dostupno na <https://opcina-tesanj.ba/uprava/opcinsko-vijece/komisije-opcinskog-vijeca/>.

¹² Dostupno na https://www.opcina-tesanj.ba/wp-content/uploads/images/7_MEG_Smjernice_za_KORS.pdf.

¹³ „Službeni glasnik Općine Tešanj,“ Godina XL - Broj 11. Dostupno na https://proda.ba/wp-content/uploads/wpforo/default_attachments/1549411519-Statut-Opcine-Tesanj-2007.pdf.

Općina se obavezuje na poštivanje temeljnih prava i sloboda, jednaka prava i jednake životne uslove svih svojih građana. Prema članu 11. Statuta: „Općina u okviru samoupravnog djelokruga: 1. osigurava uslove za poštivanje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Ustavom;... 28. donosi programe mjera radi postizanja jednakosti spolova, te osigurava vođenje statističkih podataka i informacija...“. Statut ne sadrži specifične odredbe vezane za proporcionalnu zastupljenost spolova.

Poslovnik o radu Općinskog vijeća Tešanj,¹⁴ čiji je prečišćeni tekst utvrđen 14. februara 2018. godine, propisuje obrazovanje radnih tijela Općinskog vijeća. Prema članu 22. stav (2) Poslovnika, „Opći uslovi za izbor članova radnih tijela u Odluci o kriterijima sadržavat će odredbe po kojima će se angažovanje lica u radnim tijelima dodijeliti stručnim i uglednim građanima, s tim da pri izboru članova kod jednako rangiranih kandidata, prednost imaju pripadnici manje zastupljenog pola, pripadnici nevladinog sektora i marginaliziranih grupa (nacionalne manjine, lica sa invaliditetom, povratnici)“. Poslovnik također reguliše i formiranje Komisije za pitanja mladih i ravnopravnost spolova. Ova komisija između ostalog: „...prati zastupljenost žena u strukturi organa vlasti i upravljačkim institucijama gdje je Općina osnivač, te predlaže preduzimanje određenih aktivnosti, f) prati stanje ostvarenja prava žena — majki u smislu zdravstvene i socijalne zaštite i predlaže nadležnim organima određena rješenja, g) predlaže mjere i aktivnosti u cilju ostvarivanja i unapređenja ravnopravnosti spolova, h) ostvaruje saradnju sa nevladinim organizacijama i institucijama koje se bave zaštitom ravnopravnosti spolova...“.

Etički kodeks izabranih zvaničnika – vijećnika u Općinskom vijeću Tešanj¹⁵ je donesen 2005. godine. Ovaj kodeks ne sadrži specifične odredbe koje bi se odnosile na ravnopravnost spolova ili pitanja koja bi se odnosila na uznemiravanje i diskriminaciju. Kodeks samo propisuje u članu 12.: „U međusobnoj komunikaciji i uopće sa javnošću, vijećnici će u svakom slučaju istupati sa uvažavanjem i poštovanjem, njegovati kulturu dijaloga, izbjegavajući korištenje izraza koji mogu vrijeđati ili omalovažavati druge ličnosti ili grupe, na taj način poštujući jednaka prava svih na uvažavanje njihove ličnosti i uvjerenja.“ Očigledno je da postoji prostor za unapređenje. Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova je u junu 2020. godine poslala u proceduru Inicijativu za izmjenu i dopunu Kodeksa ponašanja izabranih vijećnika u Općinskom vijeću Tešanj. Izmjene se odnose na uznemiravanje na osnovu spola i seksualno uznemiravanje“ te se daje definicija uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja i nabraju neželjeni oblici ponašanja.¹⁶

Općinsko vijeće Tešanj je u decembru 2017. godine usvojilo **Strategiju razvoja općine Tešanj 2018-2022**.¹⁷ Tri su ključna strateška cilja ove strategije: 1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije, 2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještina mladih dođu do izražaja, 3. Tešanj sredina ekološke svijesti, zaštite okoliša i iskorištenja vodnih resursa. Indikatori uspjeha za prvi cilj su vezani za broj poslovnih subjekata na području

¹⁴ Poslovnik o radu Općinskog vijeća Tešanj (Službeni prečišćeni tekst) „Službeni glasnik općine Tešanj“, broj 3/18. Dostupno na https://opcina-tesanj.ba/wp-content/uploads/images/Pre%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni_tekst_Poslovnika_o_radu_OV_Te%C5%A1anj.pdf.

¹⁵ „Službeni glasnik Općine Tešanj,“ Br. 10/05, 04/18.

¹⁶ [Prijedlog Odluke o izmjenama i dopunama Kodeksa ponašanja izabranih vijećnika u Općinskom vijeću Tešanj: Zapisnik sa sjednice Komisije od 10. juna 2020. godine.](#)

¹⁷ Nacrt dokumenta dostupan na https://www.opcina-tesanj.ba/wp-content/uploads/images/dokumenti/article/0/5.Nacrt_Strategije%20razvoja%20Tesanj%202018-2022_2027.pdf.

općine, nivo BDP, te rast zaposlenih. Vežano za drugi strateški cilj, indikatori uspjeha su vezani za nivo korupcije te odlazak i migracije mladih, a u odnosu na treći strateški cilj, definisani indikatori uspjeha su vezani za smanjenje zagađenosti, iskorištenost energije i vode. Strategijom su predviđeni i sektorski razvojni planovi.

Strategija razvoja ne ističe promicanje i postizanje ravnopravnosti spolova kao poseban princip, na kojem bi, između ostalih principa, bila zasnovana strategija. Međutim, u analizi u Strateškoj platformi, odnosno analizama po oblastima, daju se podaci segregirani po spolu, koji mogu ukazati na stanje ravnopravnosti spolova. Evidentno je da mladi predstavljaju posebnu cilju grupu Strategije razvoja, jer je izdvajaju kao kategorija i za mjerenje uspjeha (ostanak mladih i stvaranje atraktivnog područja i uslova za njihov rad, te učešće u društvenom životu). Žene nisu izdvojene kao posebna ciljna kategorija, niti se pojavljuju kao kategorija u planiranim mjerama, očekivanim ishodima i indikatorima uspjeha. Ovo je konstatovano [i na sjednici Komisije za pitanja mladih i ravnopravnost polova 23. jula 2020. godine, kada je Komisija analizirala posljednji Izvještaj o Strategiji razvoja općine Tešanj 2018-2022.](#) i konstatovala da se nijedna stavka u toj strategiji i nijedan projekat direktno ne tiču žena, niti afirmacije rodne ravnopravnosti.

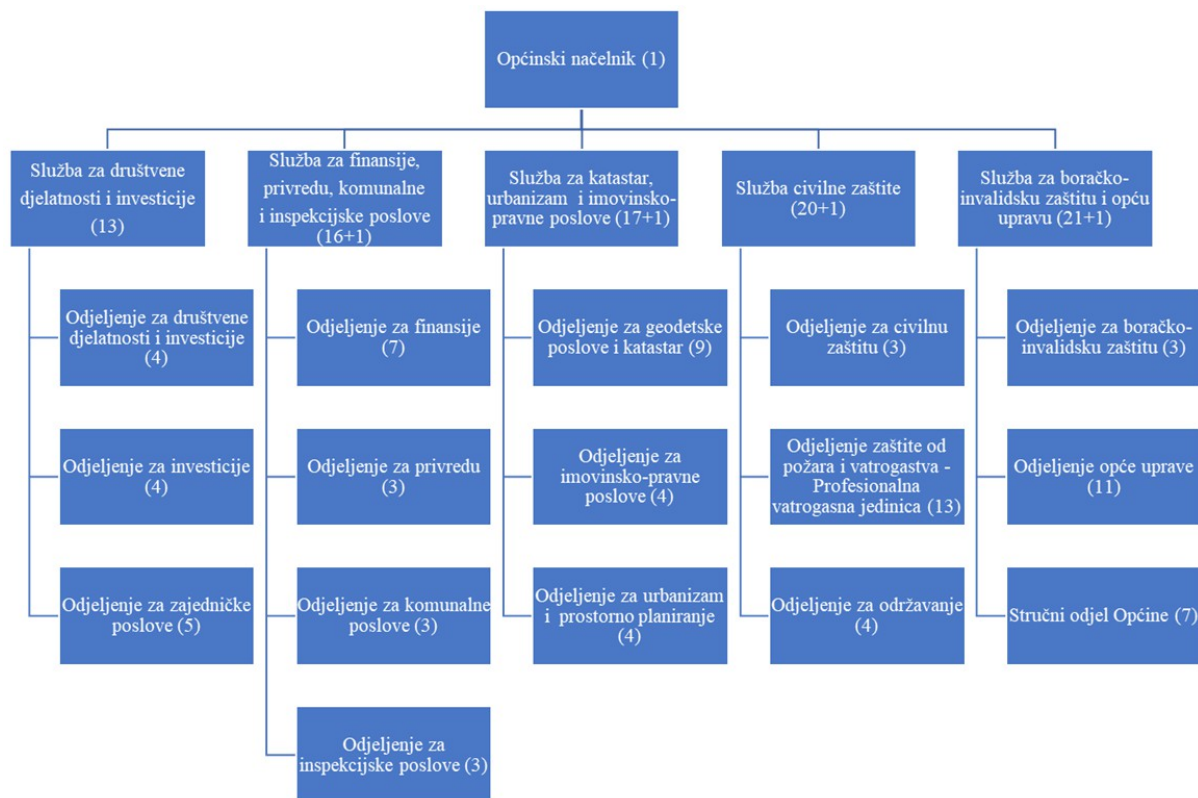
Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou predstavlja poseban resurs u postavljanju standarda za postizanje rodne ravnopravnosti u jedinicama lokalne samouprave. Potpisivanjem ove povelje, jedinice lokalne samouprave u Evropi se obavezuju da će slijediti principe rodne ravnopravnosti i sprovoditi odredbe propisane Poveljom. Čak i ako nisu potpisnice Evropske povelje o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou, opštine i gradovi u BiH mogu koristiti ovu povelju kao usmjerenje u programiranju mjera za postizanje ravnopravnosti. Evropska povelja detaljno razrađuje oblasti u kojima su izražene implikacije na rodnu ravnopravnost, kao i uloge niza aktera lokalne zajednice u promicanju i pitanje rodne ravnopravnosti. U tom smislu Evropska povelja razrađuje ulogu poslodavaca u postizanju ravnopravnosti, pitanje javnih nabavki i ugovaranja, kao i održivog razvoja sa aspekta rodne ravnopravnosti, te pružanje usluga u sektorima obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite, dječje zaštite, brige o zavisnim licima, stanovanja, kulture, sporta i rekreacije, sigurnosti, rodnozasnovanog nasilja i trgovine ljudima. Evropska povelja nalaže potpisnicama da razviju i usvoje svoj Akcioni plan ravnopravnosti i da ga primjenjuju. Ovaj akcioni plan treba definisati ciljeve i prioritete lokalne zajednice, planirane mjere i rokove za njihovu provedbu, kao i sredstva dodijeljena sredstva u ovu svrhu. Povelja također nalaže evaluaciju postignutih rezultata i revidiranje akcionog plana u skladu nalazima evaluacije.

Što se tiče institucionalnog okvira za donošenje i provođenje propisa, koji između ostalog uključuju i promicanje i osiguranje ravnopravnosti spolova u svim sferama društva, organi Općine su **Općinsko vijeće i općinski načelnik**.

Općinsko vijeće Tešanj broji 25 članova, a u mandatu za period 2016.-2020. godine u ovaj sastav ulazi 23 vijećnika i dvije vijećnice. Vijeće je obrazovalo ukupno sedam komisija,¹⁸ uključujući i **Komisiju za pitanja mladih i ravnopravnost polova**.

¹⁸ Statutarno –pravna komisija, Komisija za praćenje primjene kodeksa ponašanja vijećnika i javnosti rada Vijeća, Komisija za izbor i imenovanja, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Komisija za zaštitu čovjekove okoline, Komisija za monitoring nad realizacijom Strategije razvoja Općine Tešanj i Komisija za budžet.

Općinski načelnik rukovodi **općinskim službama za upravu**. Organizaciona šema općinske uprave je data u Prikazu 1. Ukupan broj zaposlenih u općinskoj upravi je 93, od čega 43 žene i 50 muškaraca, te 36 sa stručnom spremom VSS, 3 sa VŠS, 52 sa SSS, te 2 NKV radnika. Žena je rukovodilac jedne općinske službe od ukupno pet, i to Službe za društvene djelatnosti i investicije.

Prikaz 1 ORGANIZACIONA ŠEMA OPĆINSKE UPRAVE TEŠANJ

Općinski načelnik je 29. januara 2020. godine donio **Rješenje o imenovanju tima za izradu gender akcionog plana za općinu Tešanj**. Ovim rješenjem je imenovano 13 članova tima, 11 žena i dva muškarca. U sastav tima ulaze tri člana/ice Komisije za pitanja mladih i ravnopravnost polova Općinskog vijeća Tešanj, kao i predstavnice/i javnih ustanova, uključujući i osnovne i srednje škole i Centar za socijalni rad. U timu je osigurano i učešće predstavnika/ca nevladinog sektora, uz članove projekta Žene na izborima UNDP-a BiH.

Analiza zainteresiranih strana

Izrada LGAP koji je informiran, praktičan, svrsishodan i izvodljiv u lokalnoj zajednici zasniva se na uključivanju ključnih aktera jedinice lokalne samouprave. Iz ovog razloga je neophodno analizirati ulogu svih aktera u ovom procesu. Analiza zainteresiranih strana je osnovni alat svakog strateškog planiranja. Na osnovu preliminarne analize zainteresiranih strana u Općine Tešanj utvrđeni su sljedeći akteri.

<p>Učiniti zadovoljnim:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NAČELNIK • OPĆINSKO VIJEĆE • KOMISIJA ZA BUDŽET • OPĆINSKA UPRAVA 	<p>Aktivno uključiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KOMISIJA ZA PITANJA MLADIH I RAVNOPRAVNOST SPOLOVA • TIM ZA IZRADU LGAP-A • GENDER CENTAR FBIH • AGENCIJA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA BIH • MEDIJI
<p>Pratiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MEDIJI 	<p>Konsultovati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • GRAĐANKE I GRAĐANI • JAVNE USTANOVE I PREDUZEĆA • PRIVATNI PRIVREDNI SUBJEKTI • NEVLADINE ORGANIZACIJE • MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE

Preliminarna analiza zainteresiranih strana je indicirala sljedeće:

- **Učiniti zadovoljnim one koji imaju jak uticaj, nizak interes**

Subjekti sa najviše uticaja na izradu i provođenje LGAP-a su osobe na rukovodećim položajima Općine te organi i tijela koja donose odluke provođenju aktivnosti i raspoređivanju sredstava koja su potrebna za izvršenje odluka. U slučaju Općine Tešanj, radi se o Načelniku, Općinskom vijeću, Komisije za budžet i općinskoj upravi. Potrebno je naglasiti da je Općina Tešanj prethodno demonstrirala volju da radi na unapređenju ravnopravnosti polova, za što je ilustracija izrada Analiza položaja žene u ruralnom području na prostoru općine Tešanj i Akcioni plan djelovanja za period 2014-2016. godine.¹⁹ Međutim, kasnije usvojenom Strategijom razvoja nije demonstrirano da se pitanja ravnopravnosti polova žele integrirati u ključne strateške dokumente općine. Nedostatak principa ravnopravnosti polova u Statutu Općine nije ohrabrujući. Iz ovog razloga je potrebno aktere koji su svrstani u ovaj segment analize zainteresiranih strana kontinuirano informirati i uvjeravati da je implementacija LGAP-a pitanje kojem je potrebno posvetiti kontinuiranu pažnju, diskusiju, finansiranje i praćenje, te da se na ovaj način postiže cilj integrisanja pitanja ravnopravnosti polova u sve sfere društva, kako nalažu međunarodni standardi i domaći normativni okvir. U suprotnom, oni koji su najviše zainteresirani za provođenje ciljeva LGAP-a mogu ostati bez ključne podrške, a sam dokument LGAP samo „mrtvo slovo na papiru.“

¹⁹ Dostupno na <http://vesta.ba/files/ANALITI%C4%8CKA%20PODLOGA%20I%20AKCIONI%20PLAN%20%C5%BDENA%20I%20RURALNI%20RAZVOJ%20OP%C4%86INA%20TE%C5%A0ANJ.pdf>.

- **Aktivno uključiti one koji imaju jak uticaj i visok interes**

Akteri koje treba aktivno uključiti u proces izrade i provođenja LGAP-a u Općini Tešanj su: Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova, Tim za izradu LGAP-a, Gender Centar FBiH i Agencija za ravnopravnost spolova BiH. Ove institucije imaju visok interes za donošenje LGAP-a s obzirom na njihove mandate i polja djelovanja. Jedan od ključnih zadataka jedne komisije za ravnopravnost spolova jeste da prati stanje ravnopravnosti polova i osigurava integrisanje pitanja ravnopravnosti u sve odluke i procese u lokalnoj zajednici. Gender Centri i Agencija za ravnopravnost spolova su ključni gender institucionalni mehanizmi za promicanje, osiguravanja i nadzor nad provođenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Uticaj ovih institucija može biti visok u smislu predočavanja obaveza organima vlasti i službama u jedinicama lokalne samouprave prema domaćem i međunarodnom pravnom okviru. Ovdje se također radi i o visoko stručnim tijelima u oblasti ravnopravnosti spolova, te je ovaj resurs u smislu prenosa znanja na lokalni nivo nezamjenjiv. Od Komisije za pitanja mladih i ravnopravnost spolova bi se očekivalo da podnese inicijativu Općinskom vijeću za donošenje LGAP-a. Prema rješenju općinskog načelnika je 29. januara 2020. godina, tim za izradu gender akcionog plana za općinu Tešanj predstavlja multidisciplinarnu grupu koja se sastoji od 13 članova tima, 11 žena i dva muškarca, iz različitih segmenata društva. Kako se vidi iz preliminarne analize gore i mediji se mogu aktivno uključiti u proces izrade i implementacije LGAP-a. U Općini Tešanj, aktivno je više lokalnih medija i netradicionalnih oblika komuniciranja, što se vidi iz narednog prikaza. Svi navedeni mediji, tradicionalni i nove vrste medija, mogu predstavljati resurs za promociju izrade i ciljeva LGAP-a.

MEDIJ	BROJ ZAPOSLENIH		
	UKUPNO	ŽENA	MUŠKARACA
Radio Tešanj	2	1	1
Antena Jelah	4	1	3
Smart TV	5	3	2
NTV Amna	2	1	1
Zos Radio	3	3	

Prikaz 2 Pregled aktivnih radio i TV stanica u Tešnju, sa brojem zaposlenih i spolnom strukturom

WEB/DRUŠTVENE MREŽE	VODITELJ/ICA
Tešanjki.info (Facebook stranica)	M
Tešanj.ba (zvanična web stranica Općine Tešanj)	M
Tešanj.net (web stranica)	M
Jelah.ba (web stranica)	M

Ženske priče iz Tešnja (Facebook stranica)	Ž
Društveni centar (Facebook stranica)	Ž
Mreža mladih (Facebook stranica)	Ž

Prikaz 3 Pregled aktivnih web stranica i društvenih mreža sa polnom strukturom voditelja/ica

- **Konsultirati one koji imaju visok interes i slab uticaj**

Lica i organizacije koje imaju veoma visok interes za izradu LGAP-a su: građanke i građani, javne ustanove, privredni subjekti, nevladine organizacije, međunarodne organizacije. Jasno je, međutim, da nemaju svi subjekti iz ove grupe jednak interes. Pretpostavlja se da stanovništvo, nevladine organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava i borbom za ravnopravnost spolova, kao i međunarodne organizacije koje promiču ove standarde imaju veći interes nego, naprimjer, javne ustanove ili privredni subjekti. Ipak, može se pretpostaviti da ova grupa čini bazu za identificiranje strateških pitanja koja treba adresirati putem LGAP, ali i društveni kapital za njegovu provedbu. Iz ovog razloga je neophodno tokom čitave izrade LGAP konsultirati ove subjekte. Oni su izvori podataka, ali i neophodni u provođenju planskih mjera. Naprimjer, javne ustanove i preduzeća posjeduju podatke o svojim korisnicima, njihovim izazovima, kao i praktična iskustva iz svoje djelatnosti. U Prikazu 4, koji slijedi dat je brojčani pregled javnih ustanova i javnih preduzeća u Općini Tešanj i spol rukovodilaca.

	JU i JP	Direktor	Predsjednik upravnog odbora	Član	Član
1	JU DOM ZDRAVLJA	M	M	Ž	M
2	JU OPĆA BOLNICA	M	M	Ž	M
3	JU Apoteka i Centar za medicinsko snabdijevanje TEFARM	Ž	Ž	M	M
4	JU Centar za socijalni rad	Ž	M	Ž	M
5	JU BIBLIOTEKA	Ž	Ž	Ž	Ž
6	JU Centar za kulturu i obrazovanje	M	Ž	Ž	M
7	JU MUZEJ	Ž	Ž	Ž	-
8	JU Sportsko-rekreacioni centar	M	Ž	Ž	M
	žena	4	5	8	
	muškaraca	4	3	7	

	Ukupno	8	8	15	
1	JP RAD	M	M	M	M
2	JP TOPLANA	M	M	Ž	M
3	JP Agencija za razvoj TRA	M	M	M	M
	žena	0	0	1	
	muškaraca	3	3	5	
	Ukupno	3	3	6	

Prikaz 4 Pregled polne strukture rukovodstva javnih ustanova i javnih preduzeća u Tešnju

Privredni subjekti mogu identificirati prostor za unapređenje ravnopravnosti spolova kao puta ka ostvarenju veće produktivnosti i kvaliteta. Pregled javnih privrednih subjekata je dat u Prikazu 4 gore, a u Prikazu 13 u Analizi ravnopravnosti spolova po oblastima, u dijelu koji se tiče Tržišta rada, dat je pregled broja poslovnih subjekata, po djelatnostima, iako ne sa podacima o spolnoj strukturi rukovodilaca, koja nije bila dostupna u vrijeme izrade ove analize.

Međunarodne organizacije imaju visok interes za postizanje međunarodnih standarda rodne ravnopravnosti, a njihov uticaj na donosiocice odluka i subjekte koji provode LGAP može varirati, zavisno od podrške koju pružaju. U prethodnom periodu, UNWOMEN i Austrijska agencija za razvoj su pružale podršku razvoju Analize položaja žene u ruralnom području na prostoru općine Tešanj i Akcionpg plana djelovanja za period 2014-2016. godine. Ovom prilikom, podršku Općini Tešanj pruža UNDP u BiH kroz projekat „Žene na izborima.“

Nevladine organizacije imaju interes u promicanju građanskih i ljudskih prava, a mogu predstavljati i značajan resurs u izradi i provođenju LGAP-a, s obzirom na njihovu blizinu stanovništvu i poznavanje specifičnih potreba građanki i građana. Prema podacima Općine Tešanj, ukupno je 86 aktivnih udruženja na području općine.

SPORTSKA UDRUŽENJA	
NK "TOŠK" Tešanj	NK "NAPREDAK" Šije
NK "BORAC" Jelah	Karate klub "Tešanj"
KK "UNIJA" Tešanj	UG "STRELJAČKI KLUB" Tešanj
KBS "TEKVANDO AKADEMIJA" Šije	STONOTENINSKI KLUB "NEC" Tešanj
NK "POBJEDA" Tešanjka	ŽENSKI KOŠARKAŠKI KLUB
KK "GRADINA" Tešanj	UG "SAVEZ ZA SPORT I REKREACIJU INVALIDA" Tešanj
KLUB BORILAČKIH SPORTOVA "BORAC" Jelah	"DRUŠTVO PEDAGOGA FIZIČKE KULTURE" Tešanj
KK "HEROJI"-BASKETBALL HEROES" Tešanj	SSK "Paljuge" Šije
Streljački klub "Zigana"	ŠKOLA FUDBALA ŠAMPION TEŠANJ
"ŽENSKI ODBOJKAŠKI KLUB" Tešanj	SKOSI TEŠANJ SKOSI TEŠANJ
USR "BLINKER" Kalošević	ŠKOLA FUDBALA TREPČE-MEDAKOVO
"BICIKLISTIČKI KLUB" Tešanj	MLADI MRKOTIĆ
SRD JELAH	KOŠARKA + BASKET +

PIKADO klub "Centar"	RK "BOSNA TS" TEŠANJ
"CENTAR BORILAČKIH SPORTOVA" Tešanj	FITNES KLUB "JAKA ŽENA STRONG WOMAN
TASK Airsoft klub	FITNES klub VERNES
Zlatna rukavica Golden glove	

KULTURNA UDRUŽENJA

KUD "Pobjeda" Tešanj	BOSANSKI SEVDAH Kraševo
HKD Napredak Tešanj	KUD "IZUDIN M.IZO" Jelah
KUD "BEHAR" Tešanjka	UDRUŽENJE MUZIČARA "ALKATMERI" Tešanj
KRIN KALOŠEVIĆ	BOSANSKO POZORIŠTE TEŠANJ
UM "Omladinski ansambl" Tešanj	UG " SEHARA"
Udruženje za KULTURU KONTRAST	

UDRUŽENJA OD POSEBNOG INTERESA

Organizacija porodica šehida i poginulih boraca općine Tešanj	UG "SUGAR" Tešanj
Organizacija RVI općine Tešanj	UG "Povratak" Tešanj
UG UBNOR Tešanj	Crveni križ Tešanj
UG "Zlatni ljiljani" Tešanj	UG hroničnih bubrežnih bolesnika općine Tešanj
JOB „Unija veterana“ Tešanj	UG "Crveni polumjesec" Tešanj
UG invalida rada Tešanj	Dobrovoljno vatrogasno društvo Jelah
Udruženje slijepih i slabovidih osoba Tešanj	Udruženje žena "Naša porodica" Tešanj
NHU Oslonac	Dobrovoljno vatrogasno društvo Tešanj
UG otpuštenih radnika iz Republike Hrvatske UGOR	

OSTALA UDRUŽENJA

UDRUŽENJE ŽENA "RUKA" Kalošević	PAINTBALL KLUB "LASTA" Vukovo
JOM Jelah	ŠAHOVSKO DRUŠTVO Tešanj
UDR, ŽENA "JELAŠANKE" JELAH	Jorgovan
ODRED IZVIĐAČA "CRNI VRH" Tešanj	"Udruženje majki djece s posebnim potrebama"
UDRUŽENJE "STARI GRAD" Tešanj	RADIO KLUB POUŠORJE
UDRUŽENJE ČŽR-a TEŠANJ	BISER LJETINIĆ
UG "PONIKVA" Šije	UDRUŽENJE MLADIH Lepenica Tešanj
UDRUŽENJE "PLESNI KLUB POBJEDA-WIN" Tešanj	VEZA ŽIVOTA
UDRUŽENJE GRAĐANA ZA UZGOJ I ZAŠTITU SITNIH ŽIVOTINJA Tešanj	Udruženje građana "Pčela"
Udruženje Odred TO/ Miljanovci	I JA BIH U EVROPU
MERHAMET TEŠANJ	ZNAKOVI TIŠINE
IZVOR ŽIVOTA "VODA AQVA"	"UDR. PRIVREDNIKA "BIZNIS CENTAR" Jelah-Tešanj
UDRUŽENJE GRAĐANA "PČELA" Tešanj	

Prikaz 5 Aktivna udruženja prema oblasti djelovanja

- **Pratiti one koji imaju slab uticaj i nizak interes**

Iako su mediji identificirani i kao akteri koje je moguće aktivno uključiti u proces donošenja LGAP-a, kao promotore ove aktivnosti, oni mogu spadati i u grupu koja ima nizak interes i slab uticaj na ovaj proces. Zbog njihove fluidne uloge, potrebno ih je pratiti. Naime, mediji mogu poslužiti kao ogledalo zajednice, pa samim tim biti i izvor podataka, a njihova uloga u promociji ravnopravnosti spolova može biti i pozitivna i negativna, te je praćenje poželjno. U Prikazima 2 i 3 gore su identificirane aktivne medijske kuće i netradicionalni mediji koji su aktivni u Tešnju.

Analiza stanja ravnopravnosti spolova po posebnim oblastima

Sociodemografska slika

Prema Popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH iz 2013. godine,²⁰ Tešanj ima **43.063 stanovnika**. Prema istom izvoru, od ukupnog broja stanovnika, žena je 21.678, a muškaraca 21.376, što predstavlja **učešće od 49,64% muškaraca i 50,34% žena** u ukupnom stanovništvu. Od ukupnog broja stanovnika, 27,2% čine djeca i maloljetnici. Prema Popisu iz 2013. godine, **prosječna starost stanovništva** u Tešnju je 35,35 godina, pri čemu je prosječna starost muškaraca 34,51 godina, a žena 36,17 godina.

Općina Tešanj ima ukupno **25 mjesnih zajednica**. Na području općine se nalazi 13.426 domaćinstava, sa prosječnim brojem članova domaćinstva 3,21. Od navedenih 13.426 domaćinstava, njih 6.098 bave se poljoprivrednom djelatnošću, dok njih 874 obavlja poljoprivrednu djelatnost i poljoprivredne proizvode prodaju na tržištu.

U sljedećem prikazu se daje pregled ključnih demografskih pokazatelja za 2018. i 2019. godinu u Tešnju. Analizirajući podatke iz 2018. i 2019. iz Prikaza 7, stopa prirodnog priraštaja je pozitivna, ali u opadanju.

Godina	broj stanovnika	ROĐENI			UMRLI			Prir. priraštaj	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta	Stopa prir. priraštaja
		M	Ž	ukupno	M	Ž	ukupno				
2018	43.675	247	265	521	185	165	350	162	11,7	8,0	3,7
2019	43.796	278	230	508	202	180	382	126	11,6	18,2	2,9

Prikaz 6 PREGLED PRIRODNOG PRIRAŠTAJA, STOPE NATALITETA, MORTALITETA I PRIRODNOG PRIRAŠTAJA²¹

Saldo migracija iz 2018. godine je pozitivan (28), jer je u ovoj godini bilo ukupno 287 doseljenih, a 259 lica se odselilo. Lica koja su se odselila su najvećim dijelom preselila u druge dijelove FBiH (147), 58 je odselilo na teritoriju RS, dva u Distrikt Brčko, a 52 u inostranstvo. Saldo iz 2019. godine je negativan (-49) jer je povećan broj odlazaka u i u FBiH (180), ali i u RS (91).

Što se tiče **etničke/nacionalne pripadnosti stanovništva**, prema Popisu iz 2013. godine, u Tešnju je za vrijeme popisa živjelo 40.461 (94,0 %) Bošnjaka, 1.462 (3,4%) Hrvata, 226

²⁰ Dostupno na http://www.popis.gov.ba/popis2013/doc/RezultatiPopisa_BS.pdf.

²¹ Dostupno na <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2020/06/DEMOGRAFSKA-STATISTIKA-2019-SB-307.pdf>.

(0,5%) Srba i 914 (2,1%) Ostalih. Ukupno 63 stanovnika se nije izjasnilo, a 16 nije dalo odgovor o etničkoj/nacionalnoj pripadnosti. Među numeričkim manjinama, blagu većinu čine žene.

Što se tiče **lica sa određenim stepenom invaliditeta**, u Tešnju je registrirano ukupno 806 neratnih invalida te 129 civilnih žrtava rata. Registrovano je ukupno 637 ratnih vojnih invalida, a struktura prema kategoriji invaliditeta se nalazi u Prikazu 7. Među neratnim invalidima preovladavaju muškarci (426), a žene među civilnim žrtvama rata. Dobna i spolna struktura neratnih invalida i civilnih žrtava rata se nalazi u Prikazu 8.

UKUPAN BROJ RVI	637
I GRUPA 100%	5
II GRUPA 100%	20
III GRUPA 90%	24
IV GRUPA 80%	33
V GRUPA 70%	59
VI GRUPA 60%	88
VII GRUPA 50%	67
VIII GRUPA 40%	70
IX GRUPA 30%	116
X GRUPA 20%	155

Prikaz 7 Broj ratnih vojnih invalida prema kategoriji invaliditeta

VRSTA ZAŠTITE	0-18		18-40		40-65		65 i više		Ukupno		
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
NERATNI INVALIDI	55	33	85	70	184	163	102	114	426	380	806
CIVILNE ŽRTVE RATA			15	18	28	29	16	23	59	70	129

Prikaz 8 Pregled broja neratnih invalida i civilnih žrtava rata po dobi i spolu

Obrazovanje

Prema podacima Popisa iz 2013. godine, u obrazovnoj strukturi stanovništva općine Tešanj, preovladavaju lica sa samo završenom srednjom školom - ukupno 17.257 stanovnika. Broj žena sa završenom samo srednjom školom je 7.022, a muškaraca 10.235. Blizu sedam puta više muškaraca je imalo specijalizaciju nakon završene srednje škole. Više je žena sa samo završenom osnovnom školom, 5.799, naspram 4.192 muškaraca. Bez ikakvog obrazovanja je 1.464 žena naspram 266 muškaraca. Procenat nepismenosti je 3,19%, a među muškarcima i ženama je zabilježena značajna razlika, pa je procent nepismenosti za muškarce 0,82%, a za žene 5,51%. Broj muškaraca i žena sa visokim obrazovanjem je veći među muškarcima - 931 muškarca i 856 žena. Žene čine 45,7% kompjuterski nepismenih lica i 57% kompjuterski pismenih lica.

Obuhvat djece predškolskim obrazovanjem u Tešnju je mali. Prema podacima Popisa iz 2013. godine, ukupan broj djece od 0 do 9 godina je bio 5.299. Prema podacima Općine Tešanj, u školskoj 2019./2020. godini, 581 djece od 0 do 7 godina je pohađalo nastavu u predškolskim ustanovama. Ovaj broj uključuje i svu djecu koja su bila obavezna pohađati obaveznih šest sedmica predškolskog obrazovanja prije upisa u osnovnu školu. Na teritoriji općine djeluje ukupno devet privatnih predškolskih ustanova, dok javne predškolske ustanove nisu osnovane. Nepostojanje javne predškolske ustanove može uticati na smanjenu dostupnost predškolskog obrazovanja stanovništvu. Obuhvat predškolskog obrazovanja nije samo bitan faktor obrazovanja i odgoja djece, već i zapošljavanje i ekonomske aktivnosti žena, te usklađivanja privatnog i profesionalnog života žena i muškaraca.

Tešanj ima devet matičnih osnovnih škola (i 11 područnih škola i objekata) te nižu muzičku školu. Ukupan broj učenika je 4.612, od toga 2.232 (48,4%) djevojčica i 2.380 (51,6%) dječaka. Pregled broja i spolne strukture učenika po školama se daje u prikazu koji slijedi, prema podacima koji su dostavljeni u svrhu izrade ove analize. Učenici muzičke škole nisu ušli u ukupni zbir jer su raspoređeni po osnovnim školama.

Škola	Broj učenika	M	Ž
OŠ „Abdulvehab Ilhamija“ Kalošević	367	176	191
OŠ „Džemal Bijedić“ Miljanovci	528	275	253
OŠ „1.mart“ Jelah	742	372	370
OŠ „Huso Hodžić“ Tešanj	804	435	369
OŠ „Rešad Kadić“ Tešanj	630	334	296
OŠ „Gazi Ferhad –beg“ Jablanica	273	144	129
OŠ „Mustafa Mulić“ Šije	324	168	156
OŠ „9.septembar“ Medakovo	424	234	190
OŠ „Kulin ban“ Tešanjka	520	242	278
Muzička škola Tešanj	68	29	39
UKUPNO	4.612	2.380	2.232

Prikaz 9 Pregled broja i spolne strukture učenika po osnovnim školama

Tešanj ima tri srednje škole – Gimnaziju, Tehničku školu i Mješovitu srednju školu. Pregled broja i spolne strukture učenika po školama je dat u prikazu koji slijedi. Prema podacima Općine Tešanj, ove tri škole pohađa ukupno 1.833 učenika, od čega 51,4% djevojaka.

Vrsta škole	Broj učenica	Broj učenika
Gimnazija	180	86
Tehnička škola	371	226
Mješovita srednja škola	392	578
UKUPNO	943	890

Prikaz 10 Prikaz 11 Pregled broja i spolne strukture učenika po srednjim školama

Na prostoru općine Tešanj dodjeljuju se dvije vrste stipendija, i to kantonalnih ministarstava za boračko invalidsku zaštitu i obrazovanja te podrška školovanju od strane Općine Tešanj. U

školskoj 2019./2020. godini dodijeljene su stipendije za ukupno 692 stipendista i stipendistkinja. Stipendistkinje prednjače po broju, kako što se vidi iz prikaza koji slijedi. Također, mnogi studenti su stipendisti određenih privrednih subjekata sa područja općine, ali Općina ne raspolaže podacima u ovoj oblasti.

Vrsta stipendije	Ž	M	Ukupno stipendista
Stipendije Ministarstva za boračko invalidsku zaštitu	119	64	183
Stipendije Ministarstva obrazovanja	196	106	302
Općinska podrška školovanju	128	79	207
UKUPNO	443	249	692

Prikaz 12 Broj primatelja stipendija po polu i izvoru stipendije

Što se tiče kulturno-umjetničkog i sportskog života u Tešnju, ne samo kao vannastavnih aktivnosti za djecu i mlade, već i društvenog života odraslih, ključne kulturne institucije su Centar za kulturu i obrazovanje, Opća biblioteka i Muzej. U Tešnju se odvijaju tradicionalne manifestacije: Tešanjско proljeće, Tešanjско ljeto i Dani grada Tešnja. Prema podacima iz Strategije razvoja općine Tešanj, „U okviru ovih manifestacija organizuju se književne večeri, razne izložbe, promocije kao i kulturno-umjetnički programi koje pored javnih ustanova realizuju NO i udruženja građana.“²² Mnogobrojna sportska i kulturna udruženja su prethodno nabrojana, a ona također doprinose kulturnom i sportskom životu u Tešnju, te predstavljaju dodatni resurs.

Prema podacima iz Strategije, u okviru JU "Sportsko-rekreativni centar" Tešanj su: Sportska dvorana Tešanj, Sala "Partizan" Tešanj, Streljana sa 10 linija, Tereni za tenis sa tartan podlogom. Otvorene sportske terene čine: pet stadiona za veliki nogomet, 12 poligona za mali nogomet po lokalnim sredinama, osam otvorenih sportskih poligona uz osam osnovnih škola, tri otvorena kupališta na pojedinim privatnim lokalitetima. Nogometne stadione održavaju i njima upravljaju nogometni klubovi sa sjedištima u Tešnju (TOŠK), Jelahu (Borac), Tešanjci (Pobjeda) i Šijama (Napredak), dok nogometni stadion u Mekišu koji je neadekvatan za upotrebu za treninge koristi Ragbi klub „TRK“ Tešanj. Izgradnjom Sportske dvorane na području općine Tešanj stvorena je značajna pretpostavka za razvoj sporta, unapređenje rekreacije građanstva i povoljniji uslovi za odvijanje nastave tjelesnog odgoja za oko 2.500 srednjoškolaca. Situacija je dodatno poboljšana puštanjem u rad objekta „Musala“ – mala sportska sala za loptaške sportove te streljana sa 10 linija.²³

Strategija razvoja općine Tešanj, u okviru Plana lokalnog društvenog razvoja, predviđa povećanje dostupnosti i korištenja sportskih i kulturno-umjetničkih kapaciteta. Posebna pažnja se posvećuje mladima, kao ciljnoj grupi. Međutim, žene i djeca nisu izdvojeni kao

²² Strategija razvoja općine Tešanj 2018-2017, str. 27. Dostupno na <https://opcina-tesanj.ba/wp-content/uploads/images/dokumenti/article/0/Strategija%20razvoja%20op%C4%87ine%20Te%C5%A1anj%202018-2027.pdf>.

²³ Strategija razvoja, str. 27.

posebne ciljne grupe, iako ovaj segment društvenog razvoja može u velikoj mjeri može uticati na kvalitet života žena, muškaraca i djece, naročito u smislu usklađivanja privatnog i profesionalnog života žena i muškaraca.

Tržište rada

Prema Strategiji razvoja „Stalni trend rasta registriranih privrednih subjekata na području općine Tešanj evidentan je od 2010. godine. Naime, 2010. godine na području općine Tešanj bilo je registrirano ukupno 1975 privrednih subjekata i to: 701 pravno lice, 327 dijelova pravnih lica i 947 obrta, dok je na kraju 2015. godine taj broj povećan na 2.184, a prema nezvaničnim podacima u martu 2017. godine taj broj iznosi 2.318 privrednih subjekata i to: 916 pravnih lica, 504 dijelova pravnih lica i 898 obrta.“²⁴ Prema podacima sa krajem 2019. godine, u Tešnju je bilo registrovano ukupno 2.592 poslovnih subjekata, i to 987 pravnih lica, 514 jedinica u sastavu, te 1.091. obrta. Među djelatnostima preovladavaju trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala te prerađivačka industrija. U prikazu koji slijedi nalazi se pregled poslovnih subjekata po broju i djelatnosti. Podaci o spolnoj strukturi rukovodilaca poslovnih subjekata nije dostupan.

DJELATNOST	Pravna lica	Jedinice u sastavu	Obrti
A-Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	21	5	99
B-Vađenje ruda i kamena	0	0	0
C-Prerađivačka industrija	187	33	202
D-Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	4	4	4
E-Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	7	1	2
F-Građevinarstvo	69	1	81
G-Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	261	258	297
H-Prijevoz i skladištenje	82	21	127
I-Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijsstvo i ugostiteljstvo)	16	24	102
J-Informacije i komunikacije	13	1	8
K-Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1	43	4
L-Poslovanje nekretninama	10	0	1
M-Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	44	8	49
N-Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	21	8	6
O-Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	29	9	0
P-Obrazovanje	31	17	3
Q-Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	14	2	15

²⁴ Strategija razvoja, str. 9.

R-Umjetnost, zabava i rekreacija	52	38	2
S-Ostale uslužne djelatnosti	124	41	89
Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0
00-Neraspoređeno po djelatnostima KD 1)	0	0	0
UKUPNO	987	514	1.091

Prikaz 13 Broj poslovnih subjekata po vrsti i djelatnosti

Prema Strategiji razvoja općine Tešanj, „na području Općine Tešanj izdefinisale su se četiri poslovne zone koje su u dobroj mjeri i infrastrukturno izgrađene a pojedine kao što su “Ciglana” i “Ekonomija” u dobroj mjeri i popunjene privrednim subjektima bez značajnije mogućnosti širenja. Druge dvije zone koje imaju mogućnost prostornog širenja i izgradnje novih privrednih subjekata su “Bukva” i “Glinište”.“ Prema podacima iz 2017. godine, u ukupno 78 firmi koje posluju u ovim poslovnim zonama, zaposleno je 5.161 lica.²⁵

Također prema Strategiji razvoja, „povoljni prirodni uslovi, tradicija bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom, novčane podrške, mogućnost samozapošljavanja i sticanja novčanih prihoda i drugo, uticali su na razvoj poljoprivredne proizvodnje na području naše općine. Poljoprivreda je grana privrede koja ima značajno mjesto u privredi općine Tešanj. Na području naše općine aktivne su dvije poljoprivredne zadruge, OPZ „Zlatna kap“ i OPZ „Kapi života“, poljoprivrednici su organizovani i kroz udruženja kao što je „Udruženje žena poljoprivrednica Usorsko- tešanjskog kraja“, udruženje „Ruka“, „Udruženje poljoprivrednika i privrednika Šije“, „Udruženje jagodičastog i bobičastog voća Tešanj“, udruženje pčelara „Pčela“.... U Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata prema mjestu prebivališta odnosno sjedištu, koji vodi općinska služba nadležna za poslove poljoprivrede upisano je 1794 gazdinstva, od toga 1724 su porodična poljoprivredna gazdinstva.“²⁶

Prema podacima iz Popisa iz 2013. godine, u Tešnju živi 34.938 radno sposobnog stanovništva, od toga 17.197 muškaraca i 17.741 žena. Prema istom izvoru, ukupno je 18.432 ekonomski neaktivnih stanovnika, od čega 65% žena. Žene čine 99,20% ekonomski neaktivnih lica koja obavljaju kućne poslove, a ostala neaktivna lica su penzioneri, učenici i studenti, lica nesposobna za rad te ostali.

Prema podacima koji su dostavljeni za izradu ove analize, Tešanj ima značajno veći stepen zaposlenosti u odnosu na Zeničko-dobojski kanton i FBiH, kao što se vidi iz prikaza koji slijedi.

STEPEN ZAPOSLENOSTI								
Godina	Općina	Stanovništvo	Broj zaposl. ¹	Radno sposobno stanovn.	Aktivno stanovn. (radna snaga)	Stepen zaposlenosti u %		
						Stanov. ²	Radno sposobno stanovn. ³	Aktivno stanovn. ⁴
2019	Tešanj	43.796	13.852	31.096	19.415	31,62	44,50	62,40
	ZDK	358.292	84.169	251.083	139.843	23,49	33,50	55,70
	FBiH	2.190.098	531.483	1.526.894	845.053	24,26	34,80	55,30

Prikaz 14 Stepen zaposlenosti u Tešnju u odnosu na ZDK i FBiH

²⁵ Strategija razvoja, str. 13.

²⁶ Strategija razvoja, str. 15.

Ipak, na području Općine Tešanj krajem maja 2020. godine, prema evidenciji Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona-Biro Tešanj evidentirano je 5.837 lica i to 3.130 žena i 2.707 muškaraca koji traže zaposlenje. Slijedi prikaz strukture nezaposlenih po spolu i stručnoj spremi. Žene čine oko 53,6% nezaposlenih lica u Tešnju, a najviše ih je sa stepenom stručnog obrazovanja KV i NK, dok se najveće razlike u odnosu na muškarce vide u kategoriji VSS, gdje je nezaposleno 2,3 puta više žena, odnosno u kategoriji SSS, gdje je nezaposleno skoro dva puta više žena nego muškaraca. Strategija razvoja općine Tešanj ne izdvaja žene kao posebnu ciljnu skupinu, ali općenito postavlja ciljeve povećanja proizvodnje, investicija i zaposlenosti u Planu ekonomskog razvoja.

Lica koja traže zaposlenje	Stepen stručnog obrazovanja								
	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK	Ukupno
Žene	194	13	772	7	6	1.082	48	1.008	3.130
Muškarci	84	9	401	0	31	1.174	114	894	2.707
UKUPNO	278	22	1.173	7	37	2.256	162	1.902	5.837

Prikaz 15 Struktura nezaposlenih po spolu i stručnoj spremi

Socijalna zaštita

Prema Strategiji razvoja, „Socijalna zaštita na području općine Tešanj provodi se putem JU Centra za socijalni rad, te djelimično putem općinskih službi i različitih udruženja građana. Rad CSR-a se u cijelosti finansira iz budžeta Općine, kao i pojedini oblici socijalne zaštite. Drugi oblici socijalne zaštite finansiraju se iz Budžeta Kantona i Federacije. JU CSR Tešanj obavlja poslove neposredne socijalne zaštite, zaštite osoba sa invaliditetom, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, te obavlja druge poslove utvrđene zakonom.... U ranjive grupe stanovništva, a koje najčešće prolaze kroz evidencije Centra mogu se izdvojiti slijedeće grupe: stara lica bez dovoljno sredstava za život, djeca iz siromašnih porodica, djeca razvedenih roditelja, osobe bez zdravstvenog osiguranja/zdravstvene zaštite i osobe izložene nasilju.“²⁷

Prema podacima koji su dostavljeni Općini Tešanj za potrebe ove analize, ukupan broj korisnika socijalne zaštite je 2.883 – 1.728 žena i 1.115 muškaraca. U prikazu koji slijedi daje se broj korisnika socijalne zaštite, prema vrsti zaštite, dobi i spolu. Prema ovim podacima, žene preovladavaju kao korisnici socijalne zaštite u svim vrstama zaštite osim zaštite neratnih invalida, starateljstva i smještaja u ustanovu.

VRSTA ZAŠTITE	UKUPAN BROJ	GODINE STAROSTI								UKUPNO	
		0-18		18- 40		40-65		65 i više			
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
STALNA NOVČANA POMOĆ	98				1	11	10	11	65	22	76
DJEČIJI DODATAK	861			67	299	317	178			384	477
PORODILJE IZ RADNOG ODNOSA	275				269		6				275

²⁷ Strategija razvoja, str. 21-3.

NEZAPOSLENE PORODILJE	17				16		1				17
NERATNI INVALIDI	806	55	33	85	70	184	163	102	114	426	380
ČZR	129			15	18	28	29	16	23	59	70
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	652	27	25	26	23	39	59	141	312	233	419
STARATELJSTVO	19	1	1	1	1	12	1	1	1	15	4
SMJEŠTAJ U USTANOVU	24	8	3	2	1	5	1	1	3	16	8
HRANITELJSTVO	2		2								2
UKUPNO	2.883	91	64	196	698	596	448	272	518	1.155	1.728

Prikaz 16 Broj korisnika socijalne zaštite, prema vrsti zaštite, dobi i spolu

Strategija razvoja općine Tešanj u ovoj oblasti postavlja ciljeve vezane za broj delikvenata, broj zaposlenih socijalno osjetljivih osoba, broj nemoćnih osoba kojima je pružena podrška, broj rehabilitiranih lica, te broj djece izložene nasilju u porodici kojima je pružena pomoć. Žene nisu izdvojene kao ciljna skupina u Planu društvenog razvoja.

Zdravstvo

Prema Strategiji razvoja općine Tešanj, a koristeći podatke Zavoda za zdravstvo Zeničko-dobojskog kantona, „zdravstveno osiguranje na teritoriji općine Tešanj koristi 40.533 korisnika i članova njihovih porodica. U sistem zdravstvenog osiguranja nije uključeno svo stanovništvo, što predstavlja jedan od najizraženijih problema u zdravstvenoj zaštiti stanovništva.“²⁸ Na području općine Tešanj, zdravstvena zaštita je organizovana na primarnom i sekundarnom nivou - Domu zdravlja Tešanj i Općoj bolnici Tešanj, uz privatne poliklinike i ordinacije, te 24 apoteke (od kojih je jedna sa državnim kapitalom - "Tefarm"). Prema Strategiji razvoja, Tešanj ima dobru kvalitetu zdravstvene zaštite, sudeći prema odnos broja stanovnika i ljekara.²⁹

Podaci o zdravstvenom stanju stanovništva, uključujući i spolnu strukturu broja lica sa oboljenjima i stanjima, u Tešnju nisu dostupni. Iz ovog razloga nisu poznati ni podaci o malignim oboljenjima, mentalnim oboljenjima, broju suicida žena i muškaraca, kao i posljedicama nasilja u porodici.

Prema izvještaju o radu primarne zdravstvene zaštite po službama za 2018. i 2019. godini, prema broju pregleda, nakon hitne pomoći, prednjače dispanzerski pregledi u sklopu zaštite žena te zdravstvena zaštita predškolske djece. Ipak, identificirani su problemi nedostatka ginekoloških kapaciteta u Domu zdravlja, s obzirom na broj doktora te činjenicu da se ovdje pregledaju žene koje dolaze na redovne preglede, trudnice, i porodilje, kao i žene sa težim ginekološkim oboljenjima.

Primarna zdravstvena zaštita	2018. godina	2019. godina
	Broj pregleda	Broj pregleda
Porodič. medicina	182.317	179.434
Zdrav. zaštita predškolske djece (0-6 g.)	10.567	12.951
Zdrav. zaštita škol. dj./omladine (7-18 g.)	1.348	228
Zaštita žena-dispanzer	10.881	11.034

²⁸ Strategija razvoja, str. 19.

²⁹ Strategija razvoja, str. 19.

Pneumoftziološka služba-dispanzer	5.536	5.033
Zdrav. njega- kućno liječenje	3.052	2.709
Hitna pomoć	32.677	31.088
CBR za mentalno zdravlje	3.088	3.942
CBR za fizikalnu rehabilitaciju	8.807	7.118
Higijensko-epidemiol. služba	3.173	3.814
RTG dijagnostika	5.662	9.848

Prikaz 17 Izvještaj o radu Primarne zdravstvene zaštite po službama za 2018. i 2019. godinu

Što se tiče bolničke zdravstvene zaštite, prema broju slučajeva preovladavaju internistički slučajevi, dok najveći dana liječenja odlazi na pulmološke slučajeve. Ginekološki slučajevi su najmanji po broju, sa najmanje danja liječenja. Za potrebe analize nisu bili dostupni podaci o polnoj strukturi pacijenata, da bi se ustanovile eventualne razlike u zdravstvenom stanju muškaraca i žena.

ODJELJENJE	BROJ POSTEL JA 18/19	BROJ SLUČAJEVA 18/19	BROJ DANA LIJEČENJ A 18/19	UMRLO 18/19	DUŽIN ALIJE Č. 18/19	BROJ OPERAC 18/19	SMRNO ST 18/19	POPUNJ. KREVETA 18/19
INTERNO	47/47	2538/2440	14.771 /16.004	50/48	6/7	0	1,95/ 1,96%	86/93%
PULMOLOGI JA	95/96	2013/1859	38.364/ 39.951	44/42	19/21	0	2,2/ 2,25%	111/114%
GINEKOLOGI JA	15/15	284/315	2.675/ 2.984		9/9	75/76		49/55%
PORODILIŠT E	15/15	933/992	2.722/ 2.961		3/3	118/157		50/54%
HIRURGIJA	30/30	1201/1162	7.024/ 7.296	23	6/6	912/937	1,97%	64/67%
PEDIJATRIJ A	22/22	805/497	3.120/ 2.073		4/4	0		39/26%
UKUPNO	224/225	7.774/ 7.265	84.283 /71.269	94/113	59/50	1.105/ 1.170		97/87%

Prikaz 18 Bolnička zdravstvena zaštita

Sigurnost

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, 2018. godine je evidentirano i procesuirano ukupno 17 krivičnih djela nasilja u porodici, gdje su u 16 slučajeva muškarci bili počinioci, a žena u jednom slučaju. Najviše počinilaca - devet, je bilo u dobi od 40 do 50 godina. U 15 slučajeva, oštećene su bile ženskog spola, u jednom slučaju oštećeni je bio muškog spola, a u jednom slučaju i muškog i ženskog spola. Najviše oštećenih - osam, je u dobi od 40 do 50 godina. U ovim predmetima je izrečeno 15 zaštitnih mjera za 17 šticećenih osoba, uključujući dvoje maloljetne djece. Prema istom izvoru, 2019. godine je evidentirano i procesuirano 16 krivičnih djela nasilja u porodici, sa 14 muškaraca počinilaca i dva počinioca ženskog spola. U 13 slučajeva su oštećene osobe ženskog spola, od kojih jedna maloljetna, te tri oštećene osobe muškog spola, od kojih jedna maloljetna. Najviše počinilaca - sedam, je bilo dobi 30 do 40 godina, a kada je riječ o oštećenima, najviše njih - šest, ih je

dobi 30 do 40 godina, te pet u dobi 40 do 50 godina. Tokom 2019. godine izrečeno je ukupno 22 zaštitnih mjera za 27 štićenih osoba, uključujući dvoje djece. Strategijom razvoja općine Tešanj su predviđeni ciljevi koji se odnose na uticaj na broj delikvenata te broj djece izložene nasilju u porodici kojima je pružena pomoć. U općini Tešanj nije potpisan protokol za postupanje u slučaju nasilja u porodici.

Prema Strategiji razvoja općine Tešanj, „Iz strukture krivičnih djela vidljivo je da u 2016. godini na području koje pokriva PS Tešanj nije bilo evidentiranih težih KD ubistava, trgovine ljudima i dr. Vidljivo je također da u strukturi krivičnih djela preovlađuju djela protiv imovine (krađe, teške krađe) kao i KD koja se odnose na zloupotrebu opojnih droga, nasilje u porodici, krivotvorenje isprava i dr.“³⁰ Detaljniji podaci o strukturi kriminaliteta nisu bili dostupni u vrijeme izrade ove analize.

Javni život i odlučivanje

Organi Općine su **Općinsko vijeće i Općinski načelnik**. Načelnik je muškog spola. **Općinsko vijeće Tešanj** broji 25 članova, a u mandatu za period 2016.-2020. godine u ovaj sastav ulazi 23 vijećnika i dvije vijećnice. **Predsjedavajući Vijeća** je muškog spola. Vijeće je obrazovalo ukupno sedam komisija,³¹ uključujući i **Komisiju za pitanja mladih i ravnopravnost spolova**. Ova komisija se sastoji od pet članova i u sastavu Općinskog vijeća u mandatu 2016.-2020. okuplja četiri žene i jednog muškarca. Žene čine 31% članstva u komisijama. Žene nisu manjina samo u Komisiji za praćenje primjene kodeksa ponašanja vijećnika i javnosti rada Vijeća, dok u u pojedinim komisijama nisu uopšte zastupljene, naprimjer u Komisiji za izbor i imenovanja i Komisiji za zaštitu čovjekove okoline.

Komisija Općinskog vijeća	Broj članova	Muškarci	Žene
Statutarno –pravna komisija	5	3	2
Komisija za praćenje primjene kodeksa ponašanja vijećnika i javnosti rada Vijeća	5	2	3
Komisija za izbor i imenovanja	5	5	0
Komisija za monitoring nad realizacijom Strategije razvoja Općine Tešanj	3	2	1
Komisija za budžet	3	1	2
Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova	5	4	1

³⁰ Strategija razvoja, str. 28.

³¹ Komisija za poljoprivredu, Komisija za propise i Statut, izbor i imenovanja, gradska priznanja i obilježavanja značajnih događaja i ličnosti, Komisija za etički kodeks, ravnopravnost spolova, prava i slobode čovjeka, predstavke i pritužbe, Komisija za obrazovanje, kulturu, sport, mlade i odnose sa vjerskim zajednicama, Komisija za budžet, Komisija za praćenje položaja boračkih populacija, Komisija za urbanizam i ekologiju.

Komisija za zaštitu čovjekove okoline	3	3	0
UKUPNO	29	20	9

Prikaz 19 PREGLED KOMISIJA OPĆINSKOG VIJEĆA I SPOLNE STRUKTURE ČLANOVA

Podaci o spolnoj strukturi predsjednika savjeta mjesnih zajednica ukazuju da su predsjednici svih 25 savjeta mjesnih zajednica muškarci, a da od ukupno 148 članova savjeta mjesnih zajednica, samo je sedam žena i to u šest mjesnih zajednica.³² Među rukovodiocima javnih ustanova 50% je žena, a među rukovodiocima javnih preduzeća u Tešnju žene nisu zastupljene. Vidi Prikaz 4 za informacije o tome kojim ustanovama u Tešnju rukovode žene.

Iz ovih podataka, očigledna je niska zastupljenost žena u političkom životu i odlučivanju. Političke stranke nastoje oformiti organizacije žena, u skladu sa svojim statutima, međutim, podaci o malom broju politički aktivnih žena te njihovim pozicijama, na kojima ne raspoložu značajnim budžetima niti moći odlučivanja, govore u prilog potrebi za unapređenjima u oblasti zastupljenosti spolova na pozicijama odlučivanja.

Rodnoodgovorna analiza budžeta

Za potrebe analize budžeta sa aspekta ravnopravnosti spolova, kao primjer je uzet budžet za 2020. godinu.³³ Ukupan budžet za ovu godinu je iznosi 13.223.000,00 KM, što je za 244.000 KM manje nego u prethodnoj, 2019. godini. P

Budžet ne uzima u obzir analizu ravnopravnosti spolova i ne identificira mjere i sredstva koja mogu direktno uticati na unapređenje ravnopravnosti spolova u Tešnju. Nije vidljivo iz budžeta koji uticaj plasiranje sredstava može i treba imati na žene, a koji na muškarce, imajući u vidu analizu ravnopravnosti spolova.

³² Dostupno na <https://opcina-tesanj.demo.ba/mjesne-zajednice/>.

³³ Dostupno na https://opcina-tesanj.ba/wp-content/uploads/images/Bud%C5%BEet_2020.pdf.

Lokalni gender akcioni plan općine Tešanj

Identifikacija strateških pitanja i strateških ciljeva

Analizom stanja ravnopravnosti spolova primjenom kvantitativnih i kvalitativnih metoda mogu se identificirati ključne manifestacije neravnopravnosti kao i izazovi za ravnopravnost spolova. Kroz konsultacije može uslijediti validacija ovih pitanja. Pitanja koja se identificiraju se mogu grupisati po srodnosti radi definisanja strateških ciljeva koji korespondiraju grupama strateških pitanja. Radi izvodljivosti, ne treba definisati preveliki broj strateških ciljeva, već insistirati na onima koji su najprioritetniji. Prilikom definisanja strateškog cilja treba razmisliti „kako izgleda uspjeh?“ odnosno šta bi značilo postizanje strateškog cilja. Ovi indikatori uspjeha na nivou strateškog cilja mogu biti i aspiracijski, ali se treba osigurati da aktivnosti predviđene u LGAP-u mogu doprinijeti približavanju ovim ciljevima.

Analizom ravnopravnosti spolova u općini Tešanj, utvrđena su sljedeća strateška pitanja i definisani strateški ciljevi kako slijedi:

STRATEŠKO PITANJE	STRATEŠKI CILJ
1. Učešće žena u odlučivanju nije ravnopravno	1. Povećati zastupljenost žena u organima vlasti u općini Tešanj
2. Nezaposlenost i ekonomska neaktivnost žena su visoke	2. Povećati zaposlenost žena u općini Tešanj
3. Nasilje u porodici nije adresirano na sistemski način	3. Uspostaviti mehanizme saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u općini Tešanj
4. Princip rodne ravnopravnosti nije integrisan u sve politike	4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova

Mjere za postizanje strateških ciljeva

Nakon što su definisani strateški ciljevi, potrebno je identificirati konkretne korake – aktivnosti radi postizanja ovih ciljeva. Prilikom definisanja aktivnosti potrebno je razmišljati o očekivanim rezultatima koji se žele postići provođenjem jedne ili više aktivnosti, kao i o rokovima za provođenje aktivnosti, nosiocima aktivnosti, indikatorima uspjeha aktivnosti te izvorima sredstava za provođenje aktivnosti. Nakon konsultacija sa Timom za izradu LGAP-a, predložen je sljedeći LGAP:

Lokalni gender akcioni plan općine Tešanj

Strateški cilj 1. Povećati zastupljenost žena u organima vlasti u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
1.1. Povećana zastupljenost žena u radnim tijelima Općinskog vijeća, općinskim organima uprave, upravama javnih preduzeća i ustanova, te organima mjesnih zajednica	1.1.1. Uskladiti Statut Općine i Poslovnik o radu Općinskog vijeća i ostale akte Općine i mjesnih zajednica sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u dijelu koji se tiče zastupljenosti spolova	<p>Komisija za pitanja mladih i ravnopravnosti polova,</p> <p>Statutarno-pravna komisija,</p> <p>Komisija za izbor i imenovanje,</p> <p>Služba za društvene djelatnosti i investicije,</p> <p>Stručna služba Načelnika</p> <p>Općinsko vijeće</p>	Kraj 2021.	<p>Statut Općine i Poslovnik o radu Općinskog vijeća sadrže odredbe koje se tiču ravnopravnosti zastupljenosti oba spola u organima uprave, upravama javnih preduzeća, ustanova, te organima mjesnih zajednica</p> <p>Broj i procent žena i muškaraca u organima uprave, upravama javnih preduzeća i ustanova, te organima mjesnih zajednica</p> <p>Broj žena i muškaraca predsjedavajućih/rukovodilaca organa, službi i radnih tijela Općine odnosno Općinskog vijeća</p>	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
	1.1.2. Prilikom izbora članova u tijelima i postavljanja rukovodilaca u organima obezbijediti zastupljenost najmanje 40% predstavnika manje zastupljenog spola	Komisija za izbor i imenovanja	Započeti proces do kraja 2021.		Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva

Strateški cilj 1. Povećati zastupljenost žena u organima vlasti u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
1.2. Žene su osnažene za političku participaciju	1.2.1. Provesti aktivnosti upoznavanja žena u općini o važnosti političke participacije žena	Nevladine organizacije, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Služba za društvene djelatnosti i investicije, Društveni centar	Kraj 2021. i kontinuirano nakon toga	Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim organizacijama radi provođenja aktivnosti podizanja svijesti Broj, vrsta i sadržaj provedenih projekata, aktivnosti Broj žena koje su obuhvaćene aktivnostima podizanja svijesti Broj kandidatkinja na izborima (opštim i lokalnim izborima)	Donatorska sredstva, Projekat WIE
	1.2.2. Provesti edukacije političarki i političara i kandidatkinja na izborima o važnosti političke participacije žena	Nevladine organizacije, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Predstavnice političkih stranaka i žene koje su bile i još su aktivne u	Prva polovina 2022., nastaviti po potrebi	Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama radi provođenja edukacije Broj, vrsta i sadržaj edukacija Broj učesnika/ca obuhvaćenih edukacijom i pregled političkih stranaka iz	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 1500 KM

Strateški cilj 1. Povećati zastupljenost žena u organima vlasti u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
		političkom životu		kod kojih dolaze Broj kandidatkinja na izborima (opštim i lokalnim izborima)	
	1.2.3. Promovisati uspješne žene liderice i jačati žensko liderstvo	Nevladine organizacije, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Služba za društvene djelatnosti i investicije, Društveni centar	Juni 2021.	Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama radi provođenja programa liderstva Broj, vrsta i sadržaj aktivnosti Broj i profil liderica i liderskih inicijativa	Donatorska sredstva, Projekat WIE
1.3. Biračko tijelo je informisano o prednostima političke participacije žena	1.3.1. Provesti kampanje podizanja svijesti u ruralnim i urbanim dijelovima općine o značaju i prednostima biranja žena na izborima	NVO, Mjesne zajednice Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova,	Juli 2021.	Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama radi provođenja kampanja Broj, vrsta i sadržaj kampanja Broj i lokacije učesnika/ca	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 1000 KM

Strateški cilj 1. Povećati zastupljenost žena u organima vlasti u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
		Služba za društvene djelatnosti i investicije, Stručna Služba Načelnika		kampanja Broj i procent žena izabranih na izborima (opštim i lokalnim izborima)	
	1.3.2. Kreirati i objaviti medijske sadržaje sa porukama o političkoj participaciji žena	Nevladine organizacije, Mediji (uključujući društvene mreže i influencersere), Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Stručna Služba Načelnika	Juli 2022.	Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama, radi provođenja medijskih aktivnosti Broj, sadržaj i mjesto objavljivanja medijskih sadržaja, uključujući društvene mreže (FB, Instagram, Twitter, LinkedIn) Broj pregleda ili procjena gledanosti/slušanosti Broj i procent žena izabranih na izborima (opštim i lokalnim izborima te MZ)	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 1000 KM

Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost žena u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
2.1. Povećane su mogućnosti za zapošljavanje samozapošljavanje žena	2.1.1. Provoditi aktivnosti informisanja o konkursima za zapošljavanje i samozapošljavanje žena	Služba za BIZ i opću upravu	Kontinuirano	Broj, vrsta i sadržaj općinskih aktivnosti informisanja i informacija Broj žena i muškaraca koji su obuhvaćeni informisanjem Broj i procent novih zaposlenih i samozaposlenih žena i muškaraca, po djelatnostima	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
	2.1.2. Subvencionirati preduzetništvo žena, u skladu sa mogućnostima i raspoloživim sredstvima, i informisati ih o mogućnostima subvencioniranja iz drugih izvora	Služba za BIZ i opću upravu	Kontinuirano , po pojavama oglasa	Broj, vrsta i visina subvencija Broj žena i muškaraca primaoca subvencija, po vrsti djelatnosti Broj žena i muškaraca koji su obuhvaćeni informisanjem o mogućnostima subvencionisanjanja iz drugih izvora Broj i procent zaposlenih i samozaposlenih žena i muškaraca, po djelatnostima	Budžet Općine Budžeti viših nivoa vlasti (navesti tačan naziv organa)
	2.1.3. Provesti edukacije o	TRA,	Kontinuirano	Uspostavljena saradnja	Donatorska

Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost žena u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
	pokretanju, vođenju, procedurama i troškovima biznisa, naročito za žene sa sela	Služba za BIZ i opću upravu, Služba za finansije, privredu komunalne i inspeksijske poslove, Nevladine i profesionalne organizacije	, dva puta godišnje	Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama radi provođenja edukacija Broj, vrsta i sadržaj edukacija Broj i lokacija žena i muškaraca obuhvaćenih edukacijom Broj registrovanih djelatnosti, po spolu vlasnika	sredstva, Budžet Općine cca 1000 KM
2.2. Povećan obuhvat djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem	2.2.1. Nastaviti sufinansirati privatne vrtiće	Služba društvene djelatnosti i investicije, za i	Kontinuirano	Broj, vrsta i visina subvencija privatnim vrtićima Broj djece obuhvaćene predškolskim odgojem i obrazovanjem u javnim i privatnim vrtićima Broj zaposlenih i samozaposlenih žena	Donatorska sredstva, Budžet Općine posebna stavka

Strateški cilj 3. Uspostaviti mehanizme saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
3.1. Proviđi se protokol o postupanju u slučajevima nasilja u porodici	3.1.1. Izraditi i potpisati Protokol o postupanju u slučajevima nasilja u porodici sa svim subjektima zaštite, uključujući sigurne kuće	Općina Tešanj, Gender centar Federacije BiH	Novembar 2021.	Nadležne ustanove i organi (Općina, Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, Policijska stanica, sigurna kuća, škole i dr.) su imenovali predstavnike u radnoj grupi za izradu Protokola	Budžet Općine, cca 10000 KM Donatorska sredstva
	3.1.2. Uspostaviti multidisciplinarni tim za postupanje u slučajevima nasilja u porodici	Općina Tešanj, Služba DDI Nevladine organizacije, Gender centar Federacije BiH	Decembar 2021.	Sastav radne grupe, broj i sadržaj sastanaka Radna grupa je predložila, a općinski organi usvojili Protokol Protokolom je uspostavljen multidisciplinarni tim za postupanje u slučajevima u porodici	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
	3.1.3. Provesti edukaciju učesnika u postupanju u slučajevima nasilja u porodici	Gender Cenar Federacije BiH, Nevladine i profesionalne organizacije	Decembar 2021.	Sastav multidisciplinarnog tima Broj, vrsta i sadržaj edukacija multidisciplinarnog tima i predstavnika subjekata zaštite; kvalifikacije edukatora i stečene vještine predstavnika subjekata zaštite	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 1000 KM

Strateški cilj 3. Uspostaviti mehanizme saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
				<p>Broj sastanaka i odluka o postupanju multidisciplinarnog tima</p> <p>Broj slučajeva nasilja u porodici</p> <p>Broj žrtava smještenih u sigurne kuće</p>	
3.2. Analizirane su razmjere, uzroci i posljedice nasilja u porodici	3.2.1. Prikupljati podatke o broju slučajeva nasilja u porodici, broju žrtava i počinitelaca nasilja u porodici razvrstanih po starosti i polu	<p>Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova,</p> <p>Služba DDI,</p> <p>Policajska uprava,</p> <p>Centar za socijalni rad, Multidisciplinarni tim</p>	Od momenta potpisivanja protokola, kontinuirano	<p>Broj slučajeva nasilja u porodici</p> <p>Broj žrtava nasilja u porodici</p> <p>Broj počinitelaca nasilja u porodici</p> <p>Broj i vrsta izrečenih i provedenih zaštitnih mjera</p>	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
	3.2.2. Provesti analizu o uzrocima i posljedicama nasilja u porodici	<p>Nevladine organizacije,</p> <p>Služba DDI</p>	Jednom godišnje, od momenta potpisivanja	Uspostavljena saradnja Općine sa organizacijama koje se bave istraživanjem radi provođenja analize	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 600 KM

Strateški cilj 3. Uspostaviti mehanizme saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
	3.2.3. Predstaviti nalaze analize radi kreiranja politika i podizanja svijesti	Nevladine organizacije, Služba DDI, Polijska uprava, Centar za socijalni rad	protokola	Kreirana je metodologija za provođenje analize kojom se omogućava identificiranje prevalence i incidence nasilja, uzroka i posljedica nasilja u ruralnim i urbanim dijelovima opštine Provedena je analiza (broj i sadržaj nalaza, obuhvat i lokacija ispitanika) Nalazi analize su predstavljeni organima Općine, nevladinim organizacijama, stručnoj i široj javnosti i dat je prijedlog implementacije preporuka nadležnim akterima (način predstavljanja i ciljne grupe)	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 1500 KM
3.3. Provode se aktivnosti i programi prevencije i sprečavanja nasilja u porodici	3.3.1. Provesti programe podizanja svijesti i sprečavanja nasilja nad ženama i djevojčicama	Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Služba DDI,	Kontinuirano	Provedena kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama Obilježen 25.novembar, Međunarodni dan borbe	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 1000 KM

Strateški cilj 3. Uspostaviti mehanizme saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
		<p>Policijska uprava,</p> <p>Centar za socijalni rad,</p> <p>Centar za mentalno zdravlje pri Domu zdravlja</p> <p>Nevladine organizacije,</p> <p>Gender centar Federacije BiH</p>		<p>protiv nasilja nad ženama i djevojčicama</p> <p>Broj realizovanih aktivnosti</p> <p>Broj subjekata uključenih u aktivnosti i drugih učesnika i učesnica</p> <p>Broj oglašavanja putem društvenih mreža i portala</p> <p>Broj građanki i građana koji su upoznati sa sadržajima programa podizanja svijesti i sprečavanja nasilja</p>	
	3.3.2. Provesti programe prevencije bolesti alkoholizma i drugih bolesti ovisnosti (toksikomanija)	<p>Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova,</p> <p>Služba DDI,</p> <p>Policijska uprava,</p> <p>Centar za socijalni rad,</p>	Kontinuirano	<p>Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama radi provođenja programa</p> <p>Provedene su aktivnosti i kreirani programi prevencije</p> <p>Broj, sadržaj, trajanje aktivnosti i obuhvat programa prevencije</p>	<p>Donatorska sredstva,</p> <p>Budžet Općine cca 1000 KM</p>

Strateški cilj 3. Uspostaviti mehanizme saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
		Centar za mentalno zdravlje pri Domu zdravlja Osnovne i srednje škole, Nevladine organizacije		Stopa alkoholizma i drugih ovisnosti, po spolu	
	3.3.3. Provesti programe prevencije i sprečavanje maloljetničkog nasilja i vršnjačkog nasilja	Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Služba DDI, Osnovne i srednje škole, Centar za socijalni rad, Policijska stanica, Dom zdravlja, Nevladine organizacije	Kontinuirano	Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama, subjektima zaštite radi provođenja programa Kreirani su programi prevencije Broj, sadržaj, trajanje i obuhvat programa prevencije Broj slučajeva maloljetničkog nasilja i vršnjačkog nasilja, po spolu	Donatorska sredstva, Budžet Općine cca 3600 KM
	3.3.4. Provesti programe rada sa počiniocima nasilja u porodici	Centar za socijalni rad,	Kontinuirano	Uspostavljena saradnja Općine sa ustanovama, nevladinim i profesionalnim	Donatorska sredstva,

Strateški cilj 3. Uspostaviti mehanizme saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u općini Tešanj					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
		Centar za mentalno zdravlje pri Domu zdravlja Polijska uprava, Nevladine organizacije		organizacijama radi provođenja programa Kreirani su programi rada sa počiniocima nasilja Broj, sadržaj, trajanje i obuhvat programa rada sa počiniocima Broj slučajeva nasilja u porodici i žrtava nasilja po spolu	Budžet Općine cca 1000 KM

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
4.1. Općinski propisi su usklađeni sa principima ravnopravnosti	4.1.1 Uskladiti Statut Općine Tešanj, Poslovnik o radu Općinskog vijeća Tešanj i Etički kodeks izabраниh zvaničnika – vijećnika u Općinskom vijeću	Općinska uprava, Općinsko vijeće, Komisija za	Decembar 2021.	Statut Općine Tešanj, Poslovnik o radu Općinskog vijeća Tešanj, Etički kodeks izabраниh zvaničnika – vijećnika u Općinskom vijeću	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
spolova	Tešanj sa principima ravnopravnosti spolova i Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini	<p>pitanja mladih i ravnopravnosti polova,</p> <p>Statutarno – pravna komisija,</p> <p>Komisija za praćenje primjene kodeksa ponašanja vijećnika i javnosti rada Vijeća,</p> <p>Komisija za izbor i imenovanja</p>		<p>Tešanj integrišu principe ravnopravnosti spolova</p> <p>Datum i sadržaj predloženih izmjena radi usklađivanja</p> <p>Broj i sadržaj pravnih izvora (uključujući komparativne) koji su uzeti u obzir prilikom usklađivanja</p>	

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
	4.1.2. Integrisati pitanja ravnopravnosti spolova u Strategiju razvoja općine Tešanj	Općinska uprava, Općinsko vijeće, Komisija za monitoring nad realizacijom Strategije razvoja Općine Tešanj, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnosti polova	Decembar 2023.	Žene su definisane kao jedna od posebnih ciljnih grupa Strategije razvoja općine Tešanj Definisane su mjere, aktivnosti i budžetska sredstva za provođenje mjera koje doprinose ravnopravnosti spolova u kontekstu razvoja općine Prati se realizacija Strategije i njen uticaj na ravnopravnost spolova	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
	4.1.3. Uspostaviti posebnu Komisiju za ravnopravnost spolova kao radnog tijela Općinskog vijeća i jačati njene kapacitet	Općinsko vijeće, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova	Decembar 2022.	Izmijenjen je Poslovnik o radu Općinskog vijeća i uspostavljena je posebna Komisija za ravnopravnost spolova Poslovníkom je definisana nadležnost Komisije da daje prijedloge za integrisanje principa ravnopravnosti spolova u odluke Vijeća Uspostavljena je saradnja	Budžet Općine cca 500 KM Donatorska sredstva

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
				<p>Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama radi edukacije i jačanja kapaciteta Komisije za ravnopravnost spolova</p> <p>Broj, vrsta i sadržaj edukacija za članove Komisije</p> <p>Broj i vrsta akata koje je razmatrala Komisija i sadržaj prijedloga za integrisanje principa ravnopravnosti spolova u akte i odluke Općinskog vijeća</p> <p>Broj inicijativa Komisija za poboljšanje stanja ravnopravnosti spolova</p> <p>Vrsta i sadržaj saradnje koja je ostvarena sa Gender centrom Federacije BiH</p>	
	4.1.4. Provesti edukaciju vijećnika/ca, radnih tijela Općinskog vijeća i zaposlenih u općinskoj upravi o principima	Komisija za ravnopravnost spolova,	Juli 2021.	Uspostavljena saradnja Općine sa nevladinim i profesionalnim organizacijama radi	Budžet Općine cca 1500 KM

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
	ravnopravnosti spolova i integrisanju ovih principa u politike	Gender centar Federacije BiH, Nevladine organizacije		provođenja edukacija Broj, vrsta i sadržaj edukacija vijećnika/ca, radnih tijela Općinskog vijeća i zaposlenih Broj i sadržaj akata koje donosi Općinsko vijeće i općinska uprava koji integrišu princip ravnopravnosti spolova	Donatorska sredstva
4.2. Evidencije i statistički podaci općine su razvrstani po spolu	4.2.1. Zadužiti sve organizacione jedinice Općine, preduzeća i ustanove, kao i organe mjesnih zajednica da vode evidencije i statistički prate podatke razvrstane po spolu	Služba za društvene djelatnosti i investicije,, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova	Juli 2021., a nakon toga kontinuirano	Odluka dostavljena svim organima, tijelima, ustanovama i preduzećima Broj i naziv organa, tijela, ustanova i preduzeća koji su uspostavili evidencije i statistike razvrstane po polu	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
	4.2.2. Redovno sačinjavati informaciju o stanju ravnopravnosti spolova	Općinska uprava, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova	Novembar 2021., te svake naredne godine	Analiza stanja ravnopravnosti spolova se sačinjava jednom godišnje i sadrži relevantne kvalitativne i kvantitativne podatke Broj i vrsta statističkih podataka koji su dostupni u	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
				<p>analizi i broj i vrsta nedostajućih podataka</p> <p>Analiza stanja ravnopravnosti se koristi za kreiranje rodnoosjetljivih politika općine u svim sferama društva</p> <p>Analiza stanja ravnopravnosti se koristi za praćenje implementacije LGAP-a i drugih planskih dokumenata općine</p>	
	4.2.3. Redovno pratiti zdravstveno stanje žena i muškaraca i ostvarivanje pristupa zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, naročito ruralnog stanovništva	<p>Dom zdravlja,</p> <p>Centar za socijalni rad,</p> <p>Služba DDI</p>	Januar 2022. i svake naredne godine	<p>Broj i vrsta dostavljenih podataka, po ustanovama</p> <p>Redovno se sačinjava informacija o zdravlju stanovništva, muškaraca i žena, naročito u ruralnim dijelovima opštine (identifikovani izazovi sa kojima se naročito susreću žene)</p> <p>Broj i sadržaj odluka općinskih organa u vezi sa</p>	<p>Budžet Općine</p> <p>cca 500 KM</p> <p>Donatorska sredstva</p>

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
				zdravstvenim stanjem žena i muškaraca i pristupu zdravstvenoj zaštiti	
	4.2.4. Redovno pratiti i izvještavati o implementaciji LGAP-a	Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Nadležna služba (navesti tačan naziv)	Januar 2022. i svake naredne godine	Izvještaji o implementaciji LGAP-a se podnose na polugodišnjem nivou na osnovu indikatora uspjeha Analiza stanja ravnopravnosti se koristi za praćenje implementacije LGAP-a	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
4.3. Poduzimaju se mjere za uvođenje rodnoodgovornog budžetiranja u općini	4.3.1. Predvidjeti sredstva za provedbu LGAP-a u Budžetu Općine	Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Komisija za budžet, Služba DDI	Septembar 2020.	Budžet sadrži budžetske stavke koje odgovaraju aktivnostima LGAP-a	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
	4.3.2. Provesti edukaciju vijećnika/ca i zaposlenih u općinskoj upravi o rodnoodgovornom budžetiranju	Služba za FPKIP Gender centar Federacije BiH, Nevladine i profesionalne	Juli 2021.	Uspostavljena je saradnja sa Gender centrom Federacije BiH, nevladinim i profesionalnim organizacijama radi provođenja edukacije	Donatorska sredstva, cca 1500 KM Budžet Općine, Budžeti viših

Strateški cilj 4. Osigurati da se odluke u Općini donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok za provođenje	Indikatori uspjeha	Izvor i iznos finansiranja
		organizacije		Broj, vrsta i sadržaj edukacija vijećnika/ca i zaposlenih Obuhvat vijećnika/ca i zaposlenih edukacijom	nivoa vlasti (navesti kojih)
	4.3.3. Sačiniti model rodnoodgovornog budžeta općine	Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova, Komisija za budžet, Služba za društvene djelatnosti i investicije, Gender centar Federacije BiH, Nevladine i profesionalne organizacije	Do kraja polovine 2021.	Na osnovu edukacije, sačinjen je model rodnoodgovornog budžeta, koji sadrži prijedlog mjera za uvođenje rodnoodgovornog budžeta općine Općinski organi su donijeli odluku o izradi rodnoodgovornog budžeta	Donatorska sredstva, Budžet Općine Budžeti viših nivoa vlasti (navesti kojih)

Okvir za monitoring i evaluaciju

Radi efikasnog praćenja provedbe LGAP-a, tabela LGAP-a koja je predložena gore je korištena kao osnov za kreiranje posebnog okvira/matrice za praćenje i evaluaciju provedbe LGAP-a, koja se nalazi u odvojenom Excel dokumentu. Svrha praćenja je strateško upravljanje, odnosno pravovremena reakcija na eventualne zastoje u provedbi, novonastale probleme ili nepredviđene situacije. Praćenje treba biti kombinirano sa redovnim, kvartalnim ili polugodišnjim izvještavanjem organa vlasti jedinice lokalne samouprave o provedbi LGAP-a te ukazivanjem na napredak ili eventualne zastoje uz davanje prijedloga za rješenja. Međutim, radi praćenja napretka, potrebno je da se praćenje obavlja na kvartalnoj osnovi popunjavanjem predložene matrice na kraju svakog kvartala, odnosno do isteka roka za provođenje aktivnosti. Evaluaciju provedbe je moguće raditi tokom provedbe ili nakon provedbe LGAP-a, sa ciljem identificiranja nivoa postizanja strateških ciljeva i korištenja ovih i informacija o eventualnim novim strateškim pitanjima za novi ciklus planiranja.

Radi lakšeg praćenja provedbe LGAP-a prema definisanim indikatorima uspjeha, u matrici je potrebno definisati i sljedeće elemente:

- utvrđeno početno stanje, npr. nije formirana komisija za ravnopravnost spolova - ovi podaci se preuzimaju iz Analize ravnopravnosti spolova;
- indikatori uspjeha – kvalitativni i kvantitativni indikatori se preuzimaju iz usvojenog LGAP-a;
- izvori podataka za praćenje po indikatorima uspjeha, tzv. izvori verifikacije, npr. odluka o formiranju komisije, izvještaj vijeću/skupštini o broju sastanaka komisije i odlukama, spiskovi učesnika u aktivnostima, medijski izvještaji i sl.
- period praćenja prema indikatorima uspjeha, npr. na mjesečnom ili kvartalnom nivou – u predloženoj matrici je predviđeno kvartalno praćenje.

Okvir za praćenje i evaluaciju može biti korišten kao format periodičnog izvještaja, a na osnovu kojeg bi bile date i preporuke za naredni period. Za praćenje i evaluaciju LGAP-a bi trebale biti zadužena Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova Općinskog vijeća Tešanj, uz podršku nadležne općinske službe.